

БЮДЖЕТ ДОМОГОСПОДАРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ЗМІН

HOUSEHOLD BUDGET AS A FINANCE MANAGEMENT TOOL: FEATURES OF FORMATION IN TERMS OF CHANGE

У статті визначено роль домогосподарств у фінансовій системі держави. Наведено підходи до визначення економічної сутності поняття «фінанси домогосподарств». Виділено основні суб'єкти фінансової системи з якими взаємодіє домогосподарство. Розглянуто, методи формування доходів та фінансових ресурсів домогосподарств. Здійснено аналіз динаміки грошових доходів і сукупних ресурсів домогосподарств України за 2019–2021 роки. Зазначено, що за аналізований період грошові доходи займають вагомий частку у ресурсах домогосподарств. Проаналізовано, структуру грошових витрат домогосподарств України в 2019–2021 роках на домогосподарство. Обґрунтовано, що більшу частину видатків вітчизняних домогосподарств складають витрати на забезпечення першочергових споживчих потреб. Окреслено проблеми з якими стикаються фінанси домогосподарств. На основі здійсненого дослідження наведено заходи збалансування та зміцнення фінансової незалежності, стійкості бюджетів домогосподарств України.

Ключові слова: домогосподарство, бюджет, доходи, витрати, фінанси домогосподарства.

The purpose of the article is to theoretically determine the essence of household finances, to analyze the formation of household budget revenues and expenditure directions, to identify the main problems of the functioning of household finances, and to find ways to achieve balance. The scientific article defines the role of households in the financial system of any country in the world. Approaches to determining the economic essence of the concept of "household finances" are given. The main entities of the financial system with which the household interacts are highlighted. It has been proven that the main financial plan of income and expenses of an individual family and an important element of household finances is the household budget. The author's definition of the concept of "household finances" is given. It has been proven that the main special feature and difference of household finances from other economic categories are the methods of generating income and financial resources, their use, and storage. In the scientific study, an analysis of the dynamics of monetary income and aggregate resources of Ukrainian households for 2019–2021 was carried out on average per household. It is noted that during the analyzed period, cash incomes occupy a significant share of household resources. The structure of aggregate resources of urban and rural households as of 2021 was considered. A dynamic analysis of the structure of monetary expenditures of Ukrainian households in 2019–2021 was carried out on average per household. It has been proven that most of the expenses of domestic households consist of expenses for providing primary consumer needs. The dynamics of household deposits for 2020–2022 were studied. A comparative analysis of monetary income and expenses of households in the Western region of Ukraine in 2021 was carried out. It has been proven that in the territory of the western region of Ukraine, Zakarpattia Oblast ranks first in terms of household expenses and income. The scientific article highlights the problems faced by household finances. On the basis of the research carried out, measures to balance and strengthen the financial independence and stability of household budgets of Ukraine are given.

Key words: household, budget, income, expenses, household finances.

УДК 330

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct72-28>

Ситник Н.С.¹

д.е.н., професор,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Нурієва Вікторія²

магістр,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Sytnyk Natalia

Ivan Franko National University of Lviv

Nurieva Victoria

Ivan Franko National University of Lviv

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація вимагає від домогосподарств більшої уваги до фінансових питань. Головним фінансовим планом доходів і витрат окремої сім'ї та важливим елементом фінансів домогосподарств є бюджет домогосподарства. За допомогою якого забезпечується добробут населення та якість його життя. В сучасних нестабільних умовах функціонування та розвитку фінансів домогосподарств на базі функціонування їхнього бюджету є актуальним питанням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика управління фінансами домогосподарств була і залишається предметом наукового інтересу багатьох вітчизняних та закордонних економістів, зокрема Хом'як М.С. вивчала особливості фінансів домогосподарств в Україні та їх місце в фінансовому просторі країни [1], вчені-теоретики Марина А.С. та Волкова Ю.В. розглядали фінанси

домогосподарств в структурі інвестиційних ресурсів країни [3]. Потьомкін С.К. і Козлова І.М. здійснювали аналіз структури доходів та витрат домогосподарств [7].

Постановка завдання. Мета статті полягає у теоретичному визначенні сутності фінансів домогосподарств, аналізі формування надходжень бюджетів домогосподарств та напрямків видатків, визначенні основних проблем функціонування фінансів домогосподарств та пошук шляхів досягнення збалансованості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінанси домогосподарств відіграють важливу роль у фінансовій системі будь-якої країни світу. Що більш розвинена країна – то чіткіше прослідковується їх значення, перш за все за рахунок участі у формуванні бюджетів різних рівнів. Також домогосподарства забезпечують економічну систему вільним коштами за рахунок накопичення заощаджень

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

² ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7839-8799>

на рахунках в банках, пенсійних рахунках, участі в інвестиційних фондах. Домогосподарства створюють продукцію, беруть участь у формуванні попиту на неї – тобто впливають на основні сфери економіки. Таким чином, з огляду на глобалізаційний характер розвитку економічних систем більшості країн, а також з урахуванням того, що фінанси домогосподарств є одним з основних факторів, що зумовлюють економічне зростання країни, дослідження зазначеної проблематики набуває особливого значення в сучасних умовах [1].

У сучасному економічному середовищі не існує єдиного погляду щодо трактування сутності терміну «фінанси домогосподарств». Узагальнюючи існуючі підходи до характеристики цього терміну, зазначимо, що більшість авторів дають однакове за суттю, хоча й різне за формулюванням визначення (табл. 1).

Дослідивши різні визначення поняття «фінанси домогосподарств», можна зазначити що фінанси домогосподарств – це сукупність економічних відносин, які виникають під час створення, розподілу та використання фінансових ресурсів особистого бюджету домогосподарства з метою забезпечення власних потреб, відповідно до чинного законодавства.

Проаналізувавши економічну сутність фінансів домогосподарств зазначаємо, що особливістю сучасних фінансових відносин домогосподарств є те, що вони беруть активну участь у зовнішніх і внутрішніх грошових відносинах (рис. 1).

Головною особливою ознакою та відмінністю фінансів домогосподарств від інших економічних категорій є методи формування доходів та фінансових ресурсів, їх використання, зберігання. Саме вони викликають певні протиріччя у фінансовій системі і полягають у тому, що доходами домогосподарств є витрати підприємств і державного бюджету, а їх заощадження є значною мірою кредитами підприємств і держави [1].

Щорічні обстеження домогосп дарств дають повнішу інформацію про джерела фінансових ресурсів. У табл. 2 наведено дані щодо рівня і джерел щомісячних доходів домогосподарств у середньому по Україні.

За даними таблиці 2 грошові надходження становили 94–96% усіх загальних доходів домогосподарств, їхній номінальний рівень у 2020 р. зріс на 22% (або на 2471,44 грн.) відносно 2019 року. Однак, з огляду на те, що індекс споживчих цін у 2021 році зріс на 9,3% [6], то реальне зростання грошових доходів становило 12,7%. Найбільшу частку в них мала оплата праці, що збільшилася з 62% у 2019 р. до 63% у 2021 р. Другим за вагомістю джерелом є пенсії (у 2019 р. становили 17,8%, у 2020 р. – 19,2%, а 2021 р. – 18,4%).

За аналізований період негрошові доходи коливаються в межах 4–6% від загальних доходів домогосподарств, це супроводжується зменшенням обсягу пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

Динаміка показників табл. 2 вказує на позитивні зрушення в рівні та структурі сукупних ресурсів домогосподарств. Так, станом на 2021 рік обсяг сукупних ресурсів у середньому на домогосподарство становив 14491 грн., що на 19,5% більше порівняно з 2019 роком.

Доходи працівників приватного сектору від початку війни різко скоротилися через вимушені масові звільнення, еміграцію, простої та скорочення заробітної плати. Водночас втрати цих доходів значною мірою компенсувалися стрімким зростанням доходів військовослужбовців. Цілком ймовірно, що значні виплати військовим дали змогу зберегти сукупні реальні доходи населення на рівні попереднього року, попри прискорення інфляції [7].

Сьогодні середній рівень офіційної заробітної плати практично «законсервувався» на тому рівні, який був у січні-лютому, що у відсутності «звичних»

Таблиця 1

Сутність поняття «фінанси домогосподарств»

Автор	Визначення терміну
Т. Кізіма [2]	фінанси домогосподарств – це сукупність грошових доходів і витрат, здійснюваних у межах домашніх господарств як специфічного сектора національної економіки, або сукупність грошових відносин з приводу формування і використання сімейних бюджетів, а за своєю сутністю вони є сукупністю економічних відносин, у які вступають домогосподарства та їх окремі учасники з приводу формування, розподілу і використання фондів грошових коштів.
Марина А.С. та Волкова Ю.В. [3]	фінанси домогосподарств є одним з ключових елементів національної фінансової системи, адже пов'язують різні сектори національної економіки в процесі формування, розподілу та використання фінансових ресурсів.
Хом'як М.С. [1]	фінанси домогосподарств є одними із основних елементів відтворювального циклу і є основними індикаторами соціально-економічного розвитку кожного регіону країни. Також вони формують основу для функціонування окремого індивіда і водночас є основою споживчого попиту, який слугує рушійною силою сталого розвитку економіки, і тому фінанси домогосподарств є базовою і найменшою ланкою фінансової системи країни і відіграють вагомий роль у створенні ВВП країни.

Джерело: складено на основі [1–3]

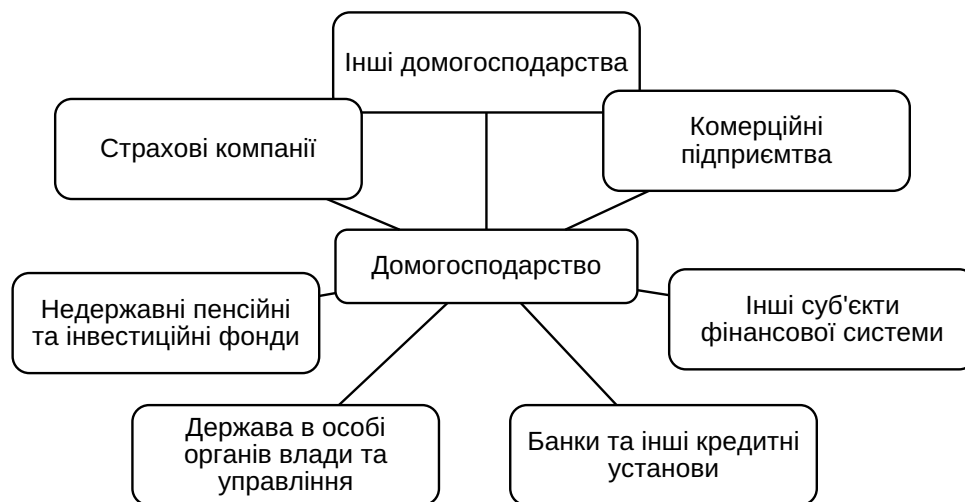

Рис. 1. Основні суб'єкти фінансової системи з якими взаємодіє домогосподарство

Джерело: складено на основі [4]

Таблиця 2

Динаміка грошових доходів і сукупних ресурсів домогосподарств України в 2019–2021 рр. у середньому на домогосподарство, грн.

Джерела доходів та ресурсів домогосподарств	2019	2020	2021
Оплата праці	6945,1	7245,31	8659,49
Доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	792,91	714,86	827,95
Доходи від продажу сільськогосподарської продукції	291,08	267,74	362,55
Доходи від власності	128,57	151,72	178,14
Пенсії	1982,59	2236,9	2511,07
Стипендії	33,67	26,21	34,39
Допомоги, пільги, субсидії та інші виплати готівкою	289,36	326,23	337,95
Грошова допомога від родичів, аліменти та інші доходи	681,76	701,62	704,94
Грошові доходи	11145	11670,6	13616,5
Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель	431,98	406,71	439,59
Пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг та ін.	136,34	41,08	55,96
Грошова оцінка допомоги від родичів та інших осіб продовольчими товарами	137,39	129,42	135,89
Негрошові доходи	705,71	577,21	631,44
Всього загальних доходів	11850,8	12247,8	14247,9
Доходи від продажу майна і нерухомості	53,58	10,05	60,04
Використання заощаджень, позики, повернені борги	214,14	174,42	182,61
Всього сукупних ресурсів	12118,5	12432,3	14490,6

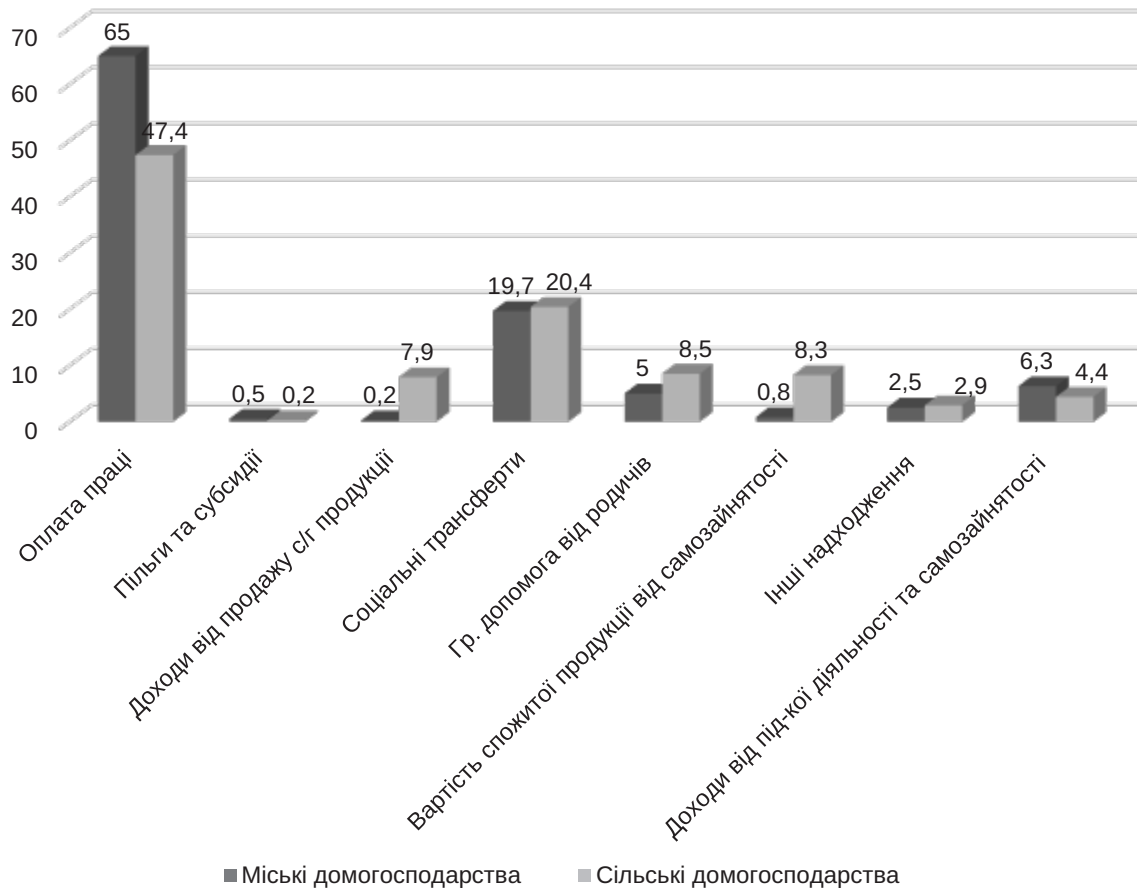
Джерело: складено на основі [5]

у попередні роки бонусів, премій і доплат фактично означає лише стабілізацію номінальних гривневих виплат працівникам. Однак, зважаючи на високу інфляцію (з початку року Індекс споживчих цін зріс на майже 20%), маємо суттєве зниження реальних зарплат, а з тим і реальних доходів домогосподарств [8].

Для більш детального аналізу джерел доходів та ресурсів домогосподарств розглянемо структуру сукупних ресурсів міських та сільських домогосподарств станом на 2021 рік (рис. 2).

За даними рисунку 2 видно, що станом на 2021 рік доходи від оплати праці в міських домогосподарствах вищі, порівняно з сільськими, проте сільські домогосподарства отримують вищий дохід від продажу сільськогосподарської продукції, вартості споживної продукції від самозайнятості та ін.

На наш погляд, через війну скоротяться ресурси домогосподарств, що призведе до зменшення заощаджень, які являють собою потужний інвестиційний ресурс в економіці. Однак, якраз у частині заощаджень домогосподарств радше слід

Рис. 2. Структура сукупних ресурсів у розрізі сільських та міських домогосподарств у 2021 р., %
 Джерело: складено на основі [5]

вести мову про невикористані можливості для підтримки макроекономічної стійкості. І пов'язано це з тим, що з початку російської агресії стрімко зросли (а у літні місяці зростання ще й прискорилось) кошти на депозитних рахунках домогосподарств (табл. 3). При цьому, саме депозити на вимогу забезпечили зростання депозитів загалом, а частка депозитів на вимогу і терміном до одного року за вказаний період навіть зросла на майже 2 процентних пункти і перевищує 87% загальних обсягів [8].

За січень-серпень 2022 р. обсяг депозитів зріс на 166,5 млрд. грн, а за аналогічний період 2021 року лише на 12,9 млрд. грн., у 2020 році – 79,3 млрд.

Так, найбільший темп приросту простежується у 2022 році, що пов'язано із збільшенням виплат військовим. Проте, депозити не є єдиним інструментом введення фінансів домогосподарств під час війни.

У якості такого альтернативного інструменту можуть і повинні виступати військові ОВДП, насамперед гривневі. Поки обсяги гривневих ОВДП, власниками яких є домогосподарства, вкрай низькі, особливо у порівнянні з обсягами навіть збільшення депозитів. Так, гривневі депозити домогосподарств складають 580 млрд грн (з загального обсягу у 940 млрд грн) [8].

Таблиця 3

Депозити домогосподарств у 2020–2022 р., млрд. грн.

	2020		2021		2022	
	Січень	Серпень	Січень	Серпень	Січень	Серпень
Всього	592,6	671,9	726,7	739,6	773,8	940,3
на вимогу	243,5	322,8	376,1	415,1	452,5	641,3
до 1 року	247,2	238,0	236,9	215,2	207,8	177,6
...1 рік і більше	96,0	103,8	104,6	99,3	113,5	121,4
частка депозитів на вимогу і терміном до року, %	5,9	7,3	9,1	10,0	85,3	87,1

Джерело: складено на основі [8]

У сучасній національній економіці важливу роль відіграють домогосподарства, оскільки саме їх діяльність має значний вплив на формування макроекономічних показників. Внаслідок змін, в політичному та економічному житті країни, необхідно досліджувати витрати домогосподарств для розуміння напрямів удосконалення життя населення [9].

Згідно з даними Державної служби статистики, витрати домогосподарств України у 2019–2021 рр. коливаються (табл. 4).

Більшу частину видатків вітчизняних домогосподарств складають витрати на забезпечення першочергових потреб (споживчі витрати), зокрема витрати на продукти харчування, житлово-комунальні послуги, охорону здоров'я й транспортні послуги. Так, станом на 2021 рік обсяг споживчих витрат становив 9509,28 грн., що на 18,62% більше порівняно з 2019 роком. Станом на 2021 рік найбільшу частку споживчих витрат становлять витрати на продукти харчування та безалкогольні напої – 46,86%, а найменша частка спостерігається у витрат на алкогольні напої – 1,16%.

Відповідно до глосарію термінів Державної служби статистики в Україні, «неспоживчі сукупні витрати складаються з грошових та негрошових витрат домогосподарства на допомогу родичам та іншим особам, витрат на купівлю нерухомості, на капітальний ремонт, будівництво житла та господарських будівель, на купівлю великої рогатої худоби, коней та багаторічних насаджень для особистого підсобного господарства, на придбання акцій, сертифікатів, валюти, вкладів до банківських

установ, аліментів, податків (крім прибуткового), зборів, внесків та інших грошових платежів, використаних заощаджень, позик та повернутих домогосподарством боргів» [5].

За даними таблиці 3 неспоживчі грошові витрати становили лише 9–10% усіх загальних грошових витрат домогосподарств за аналізований період.

Війна спричинила зубожіння великої частки українців. Через втрату роботи та скорочення заробітних плат, особливо на територіях активних бойових дій, з «раптовою бідністю» стикнулися навіть представники середнього класу. Кожному третьому громадянину щомісяця не вистачає грошей до зарплати [10].

Дослідження складових бюджету домогосподарств України виявило стабільну динаміку його зростання. Проаналізуємо доходи та витрати домогосподарств областей західного регіону України (табл. 5).

За даними таблиці 4 видно що, в порівняльному аналізі західного регіону України по найбільших витратах та доходах перше місце посідає Закарпатська область. Обсяг сукупних ресурсів на одне домогосподарство у середньому на місяць в цій області у 2021 році становив 17852,36 грн., друге місце по обсягу аналогічного показника займала Львівська область (17738,24 грн.), третє місце за собою закріпила Рівненська область – 15782,98 грн.

Недоліки вітчизняної політики щодо домогосподарств полягають в тому, що вона базується або на «залишковому» принципі, або принципі

Таблиця 4

Динаміка грошових витрат домогосподарств України в 2019–2021 рр. у середньому на домогосподарство, грн.

Напрямки витрат домогосподарств	2019	2020	2021
Споживчі грошові витрати:	8016,49	8005,63	9509,28
продукти харчування та безалкогольні напої	3832,75	3932,9	4456,1
алкогольні напої	108,15	110,06	110,82
тютюнові вироби	194,32	217,12	224,19
одяг та взуття	523,86	459,44	541,22
житло, вода, енергія, газ та інші види палива	1321,14	1352,85	1692,68
предмети домашнього вжитку, побутова техніка	175,65	211,11	249,57
охорона здоров'я	384,08	399,08	514,18
Транспорт	440,55	363,2	490,21
зв'язок	271,82	325,74	380,37
відпочинок і культура	156,42	143,71	184,36
Освіта	104,96	83,62	116,86
ресторани та готелі	252,29	148,05	198,86
різні товари та послуги	250,5	258,75	349,86
Неспоживчі грошові витрати	884,34	878,18	1048,94
Всього грошових витрати	8900,83	8883,81	10558,2

Джерело: складено на основі [5]

Таблиця 5

Динаміка грошових доходів та витрат домогосподарств Західного регіону України в 2021 р.

Територія	Кількість домогосподарств, тис.	Середній еквівалентний розмір домогосподарства, ос.	Грошові витрати на одне домогосподарство у середньому на місяць, грн.	Сукупні ресурси на одне домогосподарство у середньому на місяць, грн.
Волинська	332,6	2,42	10535,53	15773,25
Закарпатська	351,8	2,74	13483,20	17852,36
Івано-Франківська	445,0	2,39	11676,75	15448,98
Львівська	812,6	2,40	12980,82	17738,24
Рівненська	372,3	2,42	8776,19	15782,98
Тернопільська	345,9	2,34	9900,18	14302,10
Хмельницька	463,2	2,14	9808,86	13641,81
Чернівецька	303,9	2,32	12942,68	13908,43

Джерело: складено на основі [5]

перенесення «усіх проблем на домогосподарства». Подібна побудова державної політики не реалізує економічний потенціал домогосподарств. А взагалі то, держава це сукупність домогосподарств та інститутів, що забезпечують їх життєдіяльність. Сьогодні в Україні виникла ситуація, коли держава переймається не соціально-економічними проблемами домогосподарств та їх членів, а надбудовою, що повинна забезпечувати стале зростання добробуту громадян (приклад реформ Грузії щодо створення інституту державних сервісних послуг). Це слід брати до уваги при дослідженні проблем домогосподарств та фінансів домогосподарств [11].

На жаль, це ще не всі проблеми з якими стикаються фінанси домогосподарств, характерними проблемами також є:

- низькі доходи від підприємницької діяльності, що означає несприятливі умови функціонування підприємницького сектору;
- демографічне розташування домогосподарства, що породжує обмеженість того чи іншого джерела доходу;
- недовіра домогосподарств до банківської та фінансової систем, що породжує великі обсяги готівкових заощаджень «під подушкою»;
- воєнні дії на території України, які зменшують доходи населення.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, для вирішення вище перелічених проблем необхідно:

- стимулювати розвиток підприємництва в Україні;
- сформувати сприятливі умови для підвищення рівня зайнятості;
- згенерувати безкоштовні курси фінансової грамотності населення для підвищення довіри до фінансової системи країни;
- підвищити фінансову підтримку громадян з боку держави;

– розробити і впровадити в практику господарювання нову систему інформаційного забезпечення, яка б давала можливість з достатньою повнотою і достовірністю оцінювати результати діяльності домогосподарств та їх вплив на розвиток національної економіки;

– стимулювати заощадження та інвестицій домогосподарств в економіку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Хом'як М.С. Особливості фінансів домогосподарств в Україні та їх місце в фінансовому просторі країни. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 19. 2017. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/19_2017/22.pdf (дата звернення: 04.03.2023).
2. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку : монографія. Київ : Знання. 431 с.
3. Марина А.С., Волкова Ю.В. Фінанси домогосподарств в структурі інвестиційних ресурсів країни. *Підприємництво та інновації*. Вип. 13. 2020. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/356> (дата звернення: 04.03.2023).
4. Колєватова А.В., Кондрацька К.В. Роль та значення фінансів домогосподарств у ринковій економіці. *Modern Economics*. № 18. 2019. С.55–60. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/the-role-and-importance-of/> (дата звернення: 04.03.2023).
5. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.03.2023).
6. Індекс інфляції за 2011–2022 рр. Бухгалтер бюджетної установи. URL: <https://buhgalter.com.ua/dovidnik/norma-robochogo-chasu/tablistsya-indeksiv-inflyatsiy/> (дата звернення: 05.03.2023).
7. Звіт про фінансову стабільність. 2022. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H2.pdf?v=4 (дата звернення: 06.03.2023).
8. Юрчишин В. Про ресурси домогосподарств. Разумков центр. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/>

коментарі/pro-resursy-domogospodarstv (дата звернення: 06.03.2023).

9. Потьомкін С.К., Козлова І.М. Аналіз структури доходів та витрат домогосподарств. *Економіка та управління національним господарством*. Вип. 13. 2016. URL: <http://global-national.in.ua/issue-13-2016/21-vipusk-13-zhovten-2016-r/2401-potomkin-s-k-kozlova-i-m-analiz-strukturi-dokhodiv-ta-vitrat-domogospodarstv> (дата звернення: 07.03.2023).

10. «Раптова бідність» та зниження доходів під час війни. Стан добробуту українців відчутно знизився. Європейська бізнес асоціація. 2022. URL: <https://eba.com.ua/88-uchasnykiv-velykodnoyi-kosmichnoyi-misiyi-vid-neobank-spodobalas-gra-yak-format-blagodijnogo-proyektu/> (дата звернення: 07.03.2023).

11. Каламбет С.В., Плохих Д.С. Специфічні особливості категорії фінанси домогосподарств. *Економіка та держава*. № 12. 2015. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2015/16.pdf (дата звернення: 07.03.2023).

12. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. [Ситник Н.С., Сташишин А.В., Гукалюк А.Ф., Західна О.Р., Сич О.А., Шушкова Ю.В.]; за заг. ред. Н.С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 724 с.

REFERENCES:

1. Khomiak M.S. (2017) Osoblyvosti finansiv domogospodarstv v Ukraini ta yikh mistse v finansovomu prostori krainy [Peculiarities of household finances in Ukraine and their place in the financial space of the country]. *Prychornomorski ekonomichni studii* [Black Sea Economic Studies], vol. 19. Available at: http://bses.in.ua/journals/2017/19_2017/22.pdf (accessed 4 March 2023).

2. Kizyma T.O. Finansy domogospodarstv: suchasna paradyhma ta dominanty rozvytku: monohrafiia [Household finances: modern paradigm and dominants of development: monograph]. Kyiv: Znannia. P. 431.

3. Maryna A.S., Volkova Yu.V. (2020) Finansy domogospodarstv v strukturi investytsiinykh resursiv krainy [Household finances in the structure of investment resources of the country]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii* [Entrepreneurship and innovation], vol. 13. Available at: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/356> (accessed 4 March 2023).

4. Kolevatova A.V., Kondratska K.V. (2019) Rol ta znachennia finansiv domogospodarstv u rynkovii ekonomitsi [The role and importance of household finances

in a market economy]. *Modern Economics*, vol. 18, pp. 55–60. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/the-role-and-importance-of/> (accessed 4 March 2023).

5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 5 March 2023).

6. Indeksy inflatsii za 2011-2022 rr. [Inflation indices for 2011-2022]. Bukhhalter biudzhethnoi ustanovy. Available at: <https://buhgalter.com.ua/dovidnik/normarobochogo-chasu/tabliitsya-indeksiv-inflyatsiyi/> (accessed 5 March 2023).

7. Natsionalnyi bank Ukrainy (2022) Zvit pro finansovu stabilnist. 2022 [Report on financial stability]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2022-H2.pdf?v=4 (accessed 6 March 2023).

8. Iurchyshyn V. (2022) Pro resursy domogospodarstv [About household resources]. Razumkov tsentr [Razumkov Center]. Available at: <https://razumkov.org.ua/komentaripro-resursy-domogospodarstv> (accessed 6 March 2023).

9. Potomkin S.K., Kozlova I.M. (2016) Analiz struktury dokhodiv ta vytrat domogospodarstv [Analysis of the structure of household incomes and expenses]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom* [Economy and management of the national economy], vol. 13. Available at: <http://global-national.in.ua/issue-13-2016/21-vipusk-13-zhovten-2016-r/2401-potomkin-s-k-kozlova-i-m-analiz-strukturi-dokhodiv-ta-vitrat-domogospodarstv> (accessed 7 March 2023).

10. «Raptova bidnist» ta znyzhennia dokhodiv pid chas viiny. Stan dobrobutu ukrainsiv vidchutno znyzysia (2021) ["Sudden poverty" and declining incomes during the war. The state of well-being of Ukrainians has significantly decreased]. Yevropeiska biznes asotsiatsiia. Available at: <https://eba.com.ua/raptova-bidnist-ta-znyzhennya-dohodiv-pid-chas-vijny-stan-dobrobutu-ukrayintsiv-vidchutno-znyzysya/> (accessed 7 March 2023).

11. Kalambet S.V., Plokhikh D.S. (2015) Spetsyfychni osoblyvosti katehorii finansy domogospodarstv [Specific features of the category of household finances]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and the state], vol. 12. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2015/16.pdf (accessed 7 March 2023).

12. Sytnyk N.S., Stasyshyn A.V., Hukalyuk A.F., Zahidna O.R., Sych O.A., Shushkova Yu.V. (2020) Finansovi menedzhment: navchalnyi posibnyk [Financial management: study guide]. Lviv: LNU named after Ivan Franko, 724 p.